

Uredništvo i uprava
ZAGREB MASAR KOVA 28a
 Telefon 67-80

Uredništvo in uprava
 na Slovensko in slovenski deli
 Julijske Krajine
LJUBLJANA Erjavčeva 4a

ISTRA

Narod, koji se određuje ma i jedne
 stope krvlju i snojem otaca sve-
 njih natopljene zemlje nije doste-
 jan da se nazivlje narodom

U povijesti čovječanstva

pa i u onaj najnovijeg doba seljenje nara-
 da i pojednaca s jednog kraja svijeta na
 drugi, nije značilo ništa novo. Ljudi su
 se u historiji uvijek selili i selit će. Nekad
 dok kultura i civilizacija nijesu još čovjeka
 bile privukle uz jednu određeno mjesto, uz
 jedan kraj, jedan dom i jednu oguištu, et-
 lara su plemena bez skrpiplu i bez smi-
 tnostivosti selili se jedne zemlje u drugu.
 Jedni bježeli pred drugom divljim i rati-
 borom narodima, drugi u potrazi za boljim
 i pogodnijim životom za holjom pašom, a
 treći iz želje za pljačkom.

Tako je bilo u starom i srednjem vijeku.
 U novije vrijeme nastajale su velike seobe
 naroda, obično poslije velikih ratova. Kad
 su iz srednje Evrope otkriveni Turci, koji su
 tamo vladali punih 150 godina, naselili su
 Marija Terezija i Josip II. po ugarskim
 ravnicama, po Bukovini i Galiciji oko
 100.000 Nijemaca, koji su se tamo održali
 do dana današnjega. Turci su bili uzrokom
 i velikih seoba Hrvata koji su bježali pred
 njihovom napredom čak do Irca, gdje se u
 Gradistu do danas sačuvalo 70.000 gradi-
 škanskih Hrvata — talčavaca. Slična se i
 seoba Srba za turskih ratova, kad ih se
 odjednom 75.000 doselilo u okolinu Srijem-
 skih Karlovaca i u Liku.

U 19. i 20. vijeku se i opet dešavaju ve-
 like seobe naroda tek na drugi način. U ta
 dva stoljeća preselilo se ništa manje nego
 60 miliona ljudi i to ne u susjedne zemlje
 nego čak daleko preko oceana, tražeći rade
 i kruha. Tako su naseljene obe Amerike i
 Australija. Sam mali hrvatski narod, ratu
 na se, da je na taj način poslao u nove
 sviet oko milion ljudi, dok je Slovenec
 samo u Vestfaliju poslao tisuću prvih kolon-
 ista za kruhom oko 50.000, a da o gol-
 mom nashovom broju po Americi ni ne go-
 vorimo.

Veliki srpski rat 1914—1918 i opet je
 prouzročio seljenje naroda. Ratna se ob-
 rošćki rat prešlo skoro 10 miliona lu-
 di, koji su ostavili rodu aradu, jedni zbog
 rata i revolucije, drugi zbog gladi, a treći
 iz želje da žive u vlastitoj narodnoj državi.
 Iz Istre Trsta i Gorike iselilo je u po-
 slednih 20 godina oko 100.000 Hrvata i
 Slovenaca. Od toga nas je u Jugoslaviju
 došlo oko 70.000, a u Australiju, Južnu i
 Sjevernu Ameriku namamilo 30.000, tako da
 je na taj način kom opušteno ostalo još ne-
 kak 60.000, od toga 400.000 Slovenaca i
 200.000 Hrvata.

Dok se nikada nije uopće ni pomislilo
 na to, da se iseljene dijelove naroda sa-
 rađuju narodnoj skupnosti, već ih se prepustilo
 njihovoj sudbini, da se bori kako mogu
 i zaudu u novim doba stalo se na ispravno
 shvatiti, da pominju narodne skupine
 bez obzira na to gdje se nalaze, ne smiju
 propustiti i izgubiti se u tuđim narodima.
 To stanovitu je osobito mnogo važnosti za-
 stupiti u takavim i nemogućim radu. To je
 međutim od velike važnosti i za male nara-
 de, jer za njih mora ulogu svaka tisuća, kad
 jedna stotina spašućih sunarodnjaka.

U božićnom broju Hrvatskog narod-
 nog Jure Prpić vrlo interesantan članak u
 Hrvata i Nemackoj. U njemu ima nekoliko
 veoma zanimljivih konstatacija o tom
 pitanju, koje u vrijeme zabilježiti.

Ako pogledamo na broj Hrvata, koji
 žive izvan domovine — kaže Jure Prpić —
 vidimo da ih u tuđini živi razmjerno velik
 broj. Prema statističkim data Mladena Lor-
 kovca (Junusa) izvan hrvatskog narod-
 nog ta živi skoro 25 posto Hrvata.

Jure Prpić bavi se zatim specijalno pi-
 tanjem naših Hrvata u Gradistu, no nije
 se misli mogu li se primijeniti i na svi-
 ostale skupine Hrvata.

Možda je neko reći da je zmijeno pi-
 sati o nekolicu desetaka tisuća ljudi našega
 naroda — naseljena Prpić — koji se nalaze u
 manjim narodima olozima narikam izme-
 du Bratislave i bližnje slovenske granice.
 Hrvatski svetkom Hrvata mora biti jasno,
 da je za nas kao mali narod od velike važ-
 nosti svaka tisuća spašućih Hrvata. A za-
 luskno je pak to, da u Hrvatima u Gradistu
 žude kod nas vrlo malo ljudi, a da se ni
 ne spominje o tome, da većina naše etni-
 čke gentic ne zna, da je jedan od naših najbo-
 lijih norivih pjesnika bio Hrvat iz Gradista.
 Hloz i njevak sveitkoga glasa Mate
 M. V. M. M. (Vidi opširan prikaz Ma-
 te Droničića o hrvatskim u božićnom bro-
 ju »Istra« 1939. — Op. ur.)

Položaj naše braće u Gradistu nije
 različit — opisuju dalje spomenuti člankopi-
 sace — kako je to sa svakom narodnom
 manjinom. Da im se daju kulturne slobode,
 manjina i bližnje slovenske granice.
 Hrvatski svetkom Hrvata mora biti jasno,
 da je za nas kao mali narod od velike važ-
 nosti svaka tisuća spašućih Hrvata. A za-
 luskno je pak to, da u Hrvatima u Gradistu
 žude kod nas vrlo malo ljudi, a da se ni
 ne spominje o tome, da većina naše etni-
 čke gentic ne zna, da je jedan od naših najbo-
 lijih norivih pjesnika bio Hrvat iz Gradista.
 Hloz i njevak sveitkoga glasa Mate
 M. V. M. M. (Vidi opširan prikaz Ma-
 te Droničića o hrvatskim u božićnom bro-
 ju »Istra« 1939. — Op. ur.)

SVEČANI DANI U ZAGREBU

POSJET NJIH. KR. VISOČANSTAVA KNEZA PAVLA I KNE-
 GINJE OLGE

Niz važnih i značajnih manifestacija — Govori Kneza Pavla,
 predsjednika dra. Mačka, bana dra. Šubašića i dr. — Potpisani
 izborni zakon za hrvatski sabor

Zagreb je ovih dana proživljava nekoli-
 ko veoma svečanih dana.

U nedjelju poslije podne došli su po
 prvi put u službeni posjet Njih. Kr. Vi-
 sočanstva Knez Namjesnik Pavle i Kne-
 ginja Olga.

Ovaj visoki posjet hrvatskoj metro-
 poli od veoma je velike važnosti, oso-
 bito kad se znade u koje vrijeme pada.
 Od velike je važnosti s obzirom na unu-
 trašnje prilike u Jugoslaviji, koje se
 razvijaju u znaku sredjivanja odnosa iz-
 medju Srbima i Hrvatima zadovoljavanjem
 opravdanih hrvatskih zahtjeva, pa se u
 njemu općenito vidit utvrđivanje sada-
 šnje politike sporazuma, isto tako zna-
 čajna je i s obzirom na vanjski položaj
 u kojem Jugoslavija ima određenu i
 jasno označenu poziciju: čuvanje naj-
 strože neutralnosti u sukobu interesa
 velikih sila vodeći, dakako, računa o
 čuvanju mira na svojim granicama.

Ta dva momenta u posjetu Knežev-
 skoga para Zagrebu zapazila je cijela
 domaća i strana štampa, koja s velikim
 interesom prati razvoj prilika u Jugo-
 slaviji, a koja je i posjet Kneza Namjes-
 nika Zagrebu registrirala s posebnom
 pažnjom.

Čitav niz važnih i veoma značajnih
 manifestacija odigrao se u Zagrebu u
 vezi s posjetom Kneževskoga para Za-
 grebu. Naši su čitatelji imali vjerojat-
 no prilike da potkuno prate sve mo-
 mente i sve faze boravka visokih go-
 stiju u Zagrebu i medju hrvatskim na-
 rodnom, pa ćemo se ovdje ograničiti sa-
 mo na neke najmarkantnije isječke iz
 inače veoma obilno kronike o boravku
 Kneza Pavla i Kneginje Olge u Zagrebu.

Na svečano isključenoj peronu zagre-
 bačkoga kolodvora pozdravio je Kneza
 i Kneginju predsjednik HSS i potpre-
 slednik vlade dr. Vlatko Maček zače-
 lništvu im dobrodošlicu u ime cijeloga
 hrvatskoga naroda. Spominjući ulogu,
 koju je Knez Pavle odigrao u stvaranju
 sporazuma izmedju Hrvata i Srba dr.
 Maček je istakao još više vremena mora biti
 trd i vrline, a to su osjećaj pravdo-
 tudnosti i odvažnosti.

Ban dr. Šubašić, koji je zatim pozdra-
 vilo visoke goste, naglasio je medju os-
 talim, da je Knez Namjesnik u najtežim
 momentima narodnoga života dao hr-
 vatskom narodu mir i tako stvorio ne-

sloupljivu snagu Kraljevino Jugoslavije.
 U ime Zagreba poželelo je dobrodošlicu
 Knezu i Kneginji gradski povjerenik g.
 Mato Starčević.

U dočeku je pored političkoga vod-
 stva hrvatskoga naroda, seljačko i gra-
 đansko zaštitu i samoga građanstva
 sudjelovala i crkva, koja je preko nad-
 biskupa dra Stepljaca pozdravila Kneza
 Pavla i Kneginju Olgu na ulazu u sta-
 rodrevnu Markovu crkvu, kuda su se vi-
 sokih gosti odvezli ravno s kolodvora.

Nakon svečanoga »Tebo Boga hvallimo«
 u Markovoj crkvi Kneževski par
 otišao je u bansku palaču. S Trga Sije-
 pana Radčića pozdravio je Kneza Pavla
 narodni zastupnik seljak Baburić kao
 dalekovidnoga i iskrenoga promicatelja
 mira s jedne, i jednakosti i ravnoprav-
 nosti i bratske suradnje naroda hrvat-
 skoga i naroda srpskoga s druge strane.

Na taj govor odgovorio je Knez Pa-
 vle značajnim govorom s prozora ban-
 ske palače. Naglasio je, da je rođastan
 Što Mu se pružila prilika da u glavnom
 gradu Zagrebu uputi pozdrave braći
 Hrvatima i cijeloj banovini Hrvatskoj.
 »Složni unutra mi smo sami dovoljno
 jaki da svako zlo od sebe otklonimo.
 Sloja unutra i mir na granicama, to je
 bila moja vadašnja brigaa, — rekao je
 medju ostalim Knez Pavle.

S prozora banske palače progovorio
 je još kratko dr. Maček, koji je saopćilo
 da je Princ Pavle potpisao uredbu o iz-
 borima za hrvatski sabor.

Ostala dva dana boravka, ponedjeljak
 i utorka upotrijebili su Knez Pavle i
 Kneginja Olga na razgledavanje poje-
 dinih kulturnih odnosno humanitarnih in-
 stitucija i na posjet nekim mjestima u
 zagrebačkoj okolini. Osim toga bilo je u
 ponedjeljak u banskim dvorima veliko
 primanje pretstavnika zagrebačkoga
 građanstva, u kazalištu svečana pre-
 stava, a u utorku u »Esplanadu« elitni
 ples za zinsku pomoć uz prisustvova-
 nje kneževskoga para. Posjet je završilo
 u srijedu, kada je Kneževski par otpu-
 tavao svečano ispraćen u Beograd.

Prigodom boravka Njih. Kr. Visoč-
 anstava boravili su u Zagrebu i gotovo svi
 članovi vlade na čelu s predsjednikom
 vlade g. Cvetkovićem, te veliki broj no-
 vinara domaćih i stranih.

»No, kada vi mislite izumrijeti?...
 Kod nas se u Hrvatskoj polaže brige na
 mnoge stvari sporodno važnosti, a u tome
 se dobrim dijelom izražavaju mnogi »vrti-
 Hrvatice. Ako dakle ima vremena za svaka-
 kve stvari onda još više vremena mora biti
 zato, da se spasi preko 70.000 starijih Hrv-
 ata, koji su nakon četiri stoljeća ljubo-
 mornog čuvanja svoje narodnosti zaista za-
 vrjedili, da se i Hrvati iz domovine pobri-
 nu za njih.«

Čitrali smo ovo najznačajnije pasuse iz
 ovog interesantnog članka. Hoće li se Hr-
 vati u to zamisliti i trgoviti se. Hrvati izvan
 domovine mnogo su umni i velikih sinova
 rodili, mnogo su kulturnih vrednota do-
 prinijeli hrvatskoj narodnoj zajednici. Ne-
 čemo ih nabrajati. Sveatko ih — iole kul-
 turni Hrvat zna. — Pa smije li ih se zabo-
 raviti? Bez obzira na to gdje se nalaze. U
 Australiji, Americi, Gradistu ili na gdje
 drugdje.

TEDEN MEDNARODNE POLITIKE:

NA DVEH FRONTA:

se danes vodijo borbe sovražnih s
 držav v Evropi. Z ene strani imamo
 zapadni velesili, Francijo in Angijo,
 v borbi proti Nemciji, a na drugi
 strani rusko-finski spopad. Namerno
 govorimo tu o rusko-finski spopadu, ker formal-
 no ni vojne ni in rusija Finski napa-
 vedala sovražnosti, toda o tej za-
 devi je mnogo mnenj in to tem bolj,
 ker so borbe na Finskem mnogo večje
 in bolj krvave kakor na zapadnem o-
 jsišču, na Magmotovi liniji oziroma
 Siegridovi liniji, kjer vaua že precej
 časa tradiconalno zatliše...

Kako dolgo bo trajalo to zatliše, o
 tem ne bi mogli nicasar točnega reči.
 Chamberlain je v svojem neavencnem
 velikem govoru naglasil, da bi to znalo
 biti enajsete prejšnjim vinarjem in po
 njegovem mnenju vse dosedanje borbe
 na Kopnem morju in zraku preostavilja-
 jo samo uvod v veliko bitko.

Obe fronti se danes vodijo oddelje-
 no. Sile, ki delujejo v njih na eni in
 na drugi strani, operirajo se vedno
 vsaka za sebe, ceprav se vsled krležo-
 jih se interesov podimih velesil polo-
 žaj z vsakim dnem bolj zapleta, tako
 da bi se lahko moglo zgoditi, da od teh
 dveh oddeljenih spopadov nastane sa-
 mo ena fronta, v kateri bi se sedanja
 prijatelji in zavezniki moneje grupi-
 rali in povežali, a medsebojni zapletaj
 naravno še bolj zaostri, bojni pies pa
 postal še bolj krvav.

Pokazalo se je že več znamenj, ki
 dajo slutiti, da se položaj razvija v tem
 pravcu, in ne samo to, temveč bi pozar
 zajci tudi sosedstvo. Tu mislimo na
 nordijske države, Norveško in Svedsko,
 katerih položaj se vedno bolj kompli-
 cira zaradi pruska Sovjeske Rusije, ki
 ju obkružuje kršenja neutralnosti, s
 tem, da so simpatije njihove javnosti
 na strani Finske in radi daljanja pomoči
 Finski v obliki dobrovoljcev.

Na strani Finske so tudi simpatije
 zaveznikov t. j. Francije in Anglije, a
 da so te simpatije zelo delotvorne, ni
 nikakva tajnost in je to nagasi angli-
 ski premier v že omenjenem govoru.
 Zaradi take situacije se vedno bolj
 očitava možnost razširitve sovjetsko-
 finskega spopada na Svedsko in Norve-
 ško z ene strani, medtem ko je z dru-
 ge strani jasno, da niti ta dosedanja
 položaj med zavezniki in Sovjetsko Rusi-
 jo, ki se še ne nahajajo v medsebojnem
 odprtem spopadu — ne bo moglo dolgo
 trajati. To lahko sklepamo po tem, da
 se vedno bolj govori o možnosti even-
 tualnega napada na Rusijo z vzhoda,
 preko Kavkaza ali Črnega morja. Take
 je na pr. pariški »Tempe«, pouradni list
 francoskega ministarstva zunanjih zadev,
 predlagal delotvorno akcijo zavezničkov
 na Sovernem ledenem morju pri Mur-
 manskem in delotvorne manevre na Črnem
 morju. Prva akcija bi pomenila di-
 rektno pomoč Finski, druga bi s po-
 močju Turčije oslabilo Rusijo na drugi
 strani.

Položaj je zvezi s sovjetsko-finskih
 spopadom še bolj kompliran, s tem da
 je Italija javni protivnik Sovjeske Ru-
 sije, torej ne samo boljsevzma koc
 doktrine, ki je nasprotna fasizmu, a v
 isti mah so tako Italijani, kakor Rusi
 zavezniki Nemčije. Nekateri se vpraš-
 jejo, katera veza je močnejša Berlin-
 Rim ali Berlin-Moskva in se spušča-
 jo tako daleč, da predvidevajo dilemo, ki
 bi prisilila Berlin, da izbira med Ri-
 mom in Moskvom. No, za sedaj je o tem
 vsakogar prezagledati govorniki bolj kon-
 kretno, ker ni za široko javnost nicasar
 življenja, kar bi govorilo temu v pri-
 log.

Ena stvar pa je očitna: v zadnjem
 času postaja v vsej Evropi, razen v Ne-
 rčiji vedno večje protisovjetsko razpolo-
 ženje, ki more, kakor smo prej omenili,
 dobiti svoj izraz v razširitvi severne
 fronte, a morda v pojavi kake nove
 fronte na kakem drugem sektorju.

Ni dvoma, da je do tega prišlo za-
 radi očitnih neuspehov Rusije na Fin-
 skem. Človek se ne sme pustiti impresi-
 onirati od vsega tega, kar pisejo skro-
 vsi evropski časopisi in je pri preje-
 manju takih vesti vseskor opreznost
 na mestu in potrebna, toda očitno je,
 da se ne bi mogli zajatiti eventualni
 ruski uspehi, ako bi jih res bilo.

A ti so vsaj za sedaj izostali. To je
 po vsemu sodeč prineslo mnogim nove-
 ga obrabrenja po prvem alarmu, ki je
 nastal s pojavom Rusov na Karpatih in
 njihovim vpadom v Finsko, pa bi ta
 moment z ozirom na uverženost, ki
 vlada o slabosti ruskega vojnega po-
 tenciala, lahko postal od velike važnosti
 v pripravljanju eventualne vojaške
 (Nadaljevanje na 2. strani)

DROBIŽ

Gorica. — Osemdesetletnica rojstva je praznovati m. g. Anton Berlot, kanonik gorškega stolnega kapitlja. Jubilat se je rodil na Kanalskem vrhu, Čestitalno!

Dijača. — Umrl je po daljši bolezni Rudolf Rečelj bivši tajnik nakleske občine na Krašu.

Meadow Lands, USA. — Pred kratkim so našli v vodi tupelo Petra Grudina, ki je utonil proti koncu oktobra. Star je bil 52 let in rojen v Šmihelu pri Postojni.

Ljubljana. — Po daljši bolezni je umrl na Brodu pr. St. Vdih Alojz Perše bivši trgovec, veleposelnik in župan v Ročinju.

Solkan. — Nenadoma je umrl Jožef Komel, posestnik v Sokanu.

Buenos Aires. — V soboto 18 decembra sta se poročila Eln Debenjak in Izidor Simčič doma iz Kozane v Brdih.

Cepovan. — Na spolkovih tleh se je spodrinilo 60-letni Katarina Medvedovič baš tik ob vodnjaku, tako nesrečno, da je padla v vodo. Iz vode so jo potegnili, ko je bila že mrtva.

Podmelec. — Umrla je 60-letna Marija Kos, mati komenskega dekana.

Trst. — Umrla so: Gofak por. Sperne Margareta 41, Vilhar Anton 67, Blažon Josip 59, Sanein Vincenc 59, Čolija vd. Tanc Ana 48, Kranj Mihale 77, Jekulin Franc 52, Macarol Anton 54, Olga Hedviga de Vada vd. Kraljevič vd. Marčević, Strnat Anton 90, Novak vd. Harček Ivana 80, Pregel Henrik 70, Branković Matej 38, Irlavatin Anton 62, Vojak Karl 47.

Reka. — Za prošta stolnega kapitlja je bil po smrti pok. prošta mstr. Mate Balas imenovani od Katikan dr. Ivan Regalati, župnik na Korali.

Sv. Lucija pri Tolminu. — Pred kratkim so bila končana skoro vsa dela za prenovitev župne cerkve, ki jih je zasnoval pok. župnik Jos. Abram. Dela so bila izvršena po načrtih akad. slikarja Toneta Kralja.

Kmetiska posojilna v Lokvi

Italijanski državni uradni list od 21. decembra 1939 je objavil odlok, skatiran mara Kmetiska posojilnica v Lokvi (Glasna ruralna od občina dr. Cerna) prenehati z rednim poslovanjem in da je uvedeno likvidacijsko postopanje.

57-LETNICA OBERDANKOVE SMRTI.

Dne 20. dec. 1939. je preteklo 57 let odkar je bil v Trstu občan znani italijanski redentist Viljem Oberdan (Guastalino Oberdan). Po rodu je bil iz Goriskega in njegova mati ni sploh znala italijanskega jezika.

ZOPET KAZNOVANE MLEKARICE

Tržaški višji sodni urad je naznani sodišču vrsto mlekaric, ki so se prepoglele s tem, da so jima našli mleko, ki ni imelo predpisane količine maščobe. Pred sodiščem se bodo morale zagovarjati: Bordon Urška, Škorja Ana, Turk Marija, Heler Marija, Moczur Marija, vse iz Boršta, Vatovec Veronika in Bertok Ida iz Čežarjev, Zigante Katarina iz Zazida, Mihalič Marija iz Lonjerna, Kalc Frančiška iz Gropade in Ražem Marija iz Bazovice.

VELIKA BURJA PO CITAVOJ ISTRI

Prilastu. — Poslednjih dana urlala je nad celotno Istrmo, osobito istočno, strašna burja, koja je ukročila vsaj promet. Puna tri dana jurila je, kažu, ja-košću od 100 km na sat, pa je nanjela i mnogo šteta. U Rovinju se je skoro utopilo u moru jedan ribar, neki Burja, kome je burja prevrнула lađu. Na pruzi između Trsta i Tržića poromečan je promet. U Arslju - novom rudarskom naselju - odnijela je nekoliko krovova. U Plominu porušila je telefonske stupove. Na cesti kraj Kršana prevrнула je teretni automobil, koji je vozio prazne košare. Kraj Ilirske Bistrice prevrнула je četiri vagona na pruzi i prouzročila oko 100.000 šteta. U Strmcu se je od iskre, koju je burja zanijela u selo, zapalila kuća nekog Stepića.

ZAHVALA DRUŠTVA «ISTRA» U SUŠAKU

S u š a k — Povodom okružnice društva «Istra» u Sušaku, kojim se je obratilo na pojedine ličnosti i ustanove molbić pomoć za negostolne i siromašne Istrance u Sušaku moći su se apelo odzvali i dali svoj doprinos. Društvo «Istra» nahtoplice zahvaljuje svima, koji su se njenom apelu za zimsku pomoć odzvali.

IZ BEOGRADA

»Omladinska sekcija udruženja — «Istra—Trst—Gorica» — u Beogradu održat će u subotu 20. o. m. j. u 8 sati na večer u društvenim prostorijama svoju redovnu godišnju skupstinu. Umoljavaju se članovi u punom broju prisustvovati.

ZAPLEMBA KONJ NA SEJMU

Sežana, januarja 1940. — Tihotapstvo ob mejah je bilo vedno razvito in noben ukrep ga ni mogel zatreti. Je to riskantan pa tudi nič manj dobičkanosen posel, ki se ga zelo pogosto poslužuje obmejno prebivalstvo za preživljanje; nekaterim pa to preide tudi v strast, te bolj iz tega kot pa iz potrebe tihotapji, kar pa postane slej ali prej zanjo usodno. Glede na razmere je tudi pri nas tihotapstvo precej razvito in niso redke, čestokrat prav romantične vesti v tej zvezi. Tihotapi se vse, kar se lahko in dobro proda, pa naj bo to kava, tobak ali kaj drugega. Najbolj dobičkanosen pa je seveda posel s konji, saj gre neredko zaslužek v tisočake.

Meja je na gosto zastražena. Noč in dan bde organi ob mejnikih in nevesčemu se zdi, da je skoro nemogoče za samemu človeku izmuzniti se preko, kaj še z živino. In vendar tihotapcem to uspeva; vseh mogočih trikov se poslužuje za zaslužek. Veliko jih seveda zasajajo in s tem je morda uničen trud več let, toda ti zgledi ne strašijo ostalih, ki znova in znova preiskušajo svoj srečo. Ker najstrožja čuječnost in raz-

ni ukrepi niso mogli zatreti tihotapstva, se je oblast poslužila novega postopka, da bi bila njena borba uspešnejša.

Sežanski živinski sejmji so znani daleč naokrog radi svoje živahnosti in velikih kupelj, kamor pripeljejo ljudje od blizu in daleč dolič živine, predvsem konj. 16. decembra preteklega leta je bil v Sežani zopet tak sejem, kamor je bil pripeljana na prodaj par sto konj. Tega sejnja se je oblast poslužila za svojo kontrolo. Ko je bil sejem v največji razgibanosti, so se pojavili organi finančne straže, ki so zaplenili vse konje brez izjeme in popisali njihove lastnike. Tudi ob vseh ostah in pothi, ki vodijo v Sežano so bili na preži finančarji, ki so sprotoma pletili vse konje namenjene na sejem. Konje je oblast seveda pridržala in jih vrača lastnikom le proti izkazilu uradne listine o poreklu vsake živali. Na ta način upajo oblasti, da bodo prišle na sled krivecem in utihotapljeni živini. Ta ukrep je brez dvoma zelo premočan, le pa vprašanje, če bo kaj zalegel in ali se trgovina ne bo opravljala še naprej, samo še bolj previdno.

BRATOVSKA SKLADNICA V IDRJI

Idrijski rudnik, ki je bil doslej državni, je, kakor znano, prešel v roke družbe «Monte Amata», tako da so sedaj vsi živorebrni rudniki v Italiji pod isto upravo. Italijanski listi si običajno je od te izpremembe nov razmah idrijskega rudnika. Od te izpremembe, ki se pred kratkim vršila na slovesen način, pa pričakujejo tudi izboljšanje materialnega položaja delavcev, ki da so po samih izjavah Italijanskih listov bili preslabo plačani v primeru z njihovim delom.

S prenosom rudniške uprave na omenjeno družbo je prenehala tudi obstati «Bratovska skladnica». Prav v tem pogledu pa proročujejo italijanski

listi večje koristi za delavce. Skladnica je v zadnjih letih plačevala delavcem, ki so striedali leti garali pod zemljo, mesečno pokojnine od 150 do 170 lir. Imovina in posle Bratovščine je pravkar «Istituto della Previdenza sociale». Ob prevzemu so zastopniki fašističnih sindikatov objavili, da bo ta zavod za pravičnejše postopanje z delavci karok ukupjena Bratovščina.

Prav tako so objavili, da bodo pritegnili k delu sinove starih rudarjev in da bodo plačali povzane, zlasti z dokladami za družino, ki je doslej niso poznali idrijski rudarji.

Seveda bo čas pokazal koliko je resnice na teh obljubah.

SILOVITA BURJA IN MRZ

Trst, januarja 1940. — Po vsem Primorju je preteklo dni divjala silna burja s snežnim zameti, ki je vsem priklicala v spomin strašno zimo iz l. 1929. Mrz in burja, oba sta odnesla svoje rekorde in obnovila z raznim variantami omenjeno zimo. Burja pa jo svoje delo izvršila v popolnosti: iz nekaj stopinj mrzota je napravila nemorno sibirsko zimo s kupom nesreč. Niti najstarejši ljudje ne pomnijo tako strašne burje. Po vsem Krašu Vipavski dolini in Koder je kraljevala burja, so se ljudje ball hodili iz hiš in je tako po krajšini zgodila kot izumria. Burja je dosegla neverjetno brlino 150 km na uro. Tudi železniški promet je pri tem trpel. Med Gorico in Trstom ter Gorico in Ajdovščino vlaki niso nekaj dni vozili. V višjih krajih nad Gorico in Trstom je zapalo mnogo snega. V Cepovanu je burja odnesla streho s sole. V Trstu ni izšel iz luke skoro noben parnik in je ves promet zastal. Tržaški gasilci so morali v enem samem dnevu 150 krat intervenirati zaradi požarov, poskodovanih streh, itd. Ni treba posebe omeniti, da so mnogi začetki v bolnišnicah za prvo pomoč zaradi poškodb, ki jim je napravila burja. Na cesti pri Opčinah je malo manjkalo, da ni burja zagnala velik tovarni avtomobil poln drv pod cesto. Pri Bazovici je sunek burje dvignil nekemu oglarju iz Materije cel voz z ogljem in ga zagnal proč s ceste. Konji in vozniki so bili lažje ranjeni. Vse reke na Primorskem so zamrzile. To se je zgodilo le še v j. 1929. Tržaški listi so prinesli več slik, kako se Goričani drsajo po Soči ter nekaj slik iz Trsta, kjer se lepno vidi, kako silna je bila burja, ki je odnašala morsko vodo na bližnje otroke in stavbe, kjer je zmrznila in napravila debele korje leda, debele celo 1 m. Pomoli so bili vsi v debelem ledu. Med Nabrežino in Tržičem je burja poskodovala železniški električni vod na zelo veliki razdalji. Zaradi tega je bilo ustavljeno nekaj osebnih in vsi tovarni vlaki. Drugače pa je imel železniški promet velike zamude. Tudi pri Opčinah je burja pretrgala žice in so morali uporabiti parne lokomotive mesto električnih. Ker so bile nekatere ulice pokrite z debelo plastjo leda ni mogel obratovati tramvaj. Burja je tudi po-

drila več telegrafskih in električnih drogov s kako neverjetno silo je pihala burja nosi dokaz hiša v ulici Sornino, kateri so sunki burje odnesli del zida! Zelo so trpele ograje, dimniki, in okna, da ne govorimo o pravem uničenju strešnih korcev. Pri Sv. Anji je burja okoli polnoči dne 12. t. m. odkrila celo streho. Vsi stanovalci so se tega precej prestrašili in poklicali gasilce. Vse šole so bile v Trstu za nekaj dni zaprte.

Kar se je letos zgodilo v Trstu je prekorajšo tudi zimo iz l. 1929 in kaj takega nihče ne pomni. Seveda niso obratovala civilna letala. Najhujši dan je bil 11. t. m. Na Opčinah, Bazovci, Banah in okolici je burja pokvarila električni vod. Delavci so morali pokvarjene daljnovode takoj popraviti in to ob burji, ki je brila s 120 km na uro in bilo predmetje nekaj žasa v temi prav tako tudi kraške vasi. Burja je bila tako močna, da je v bližini centralne postaje dvignila 9 tovarnih vagonov s tirov. Več streh vagonov je burja kar odtrgala. Tudi več parnikov je odtrgalo od pomolov ter so se morali zateči v miljski zaliv. V pristanišču je burja prevrgla 60-tonski žerjav in ga vrgla v morje. Večja nezgoda se je zgodila pri Ilirski Bistrici. Ko je mešani večerni vlak, ki odhaja z Reke dne 10 od 20.59 prišel do Prema, so ga zajeli sunki burje in ga iztirili. Do večje nesreče pa ni prišlo in samo en železničar je bil ranjen. Iz St. Petra in iz Il. Bistrice so odposlali avtobuse, da so pripeljali potnike v St. Peter. Fraga je bila neuporabna ves naslednji dan. Nesreča se je zgodila na nasipu med Topolcem in Trnovcem na železniškem nasipu, kjer se je pred vojno prevrnil tovarni vlak prav tako zaradi burje. V St. Petru na Krašu je burja dosegla rekord — 160 km na uro. Registrirana je bila tudi težja nesreča. Zaradi burje je prišel pod avtomobil 10-letni Franc Česnik. Njegovo stanje je težko. Obmejni miličniki so ujeli tihotapca Rudolfa Senca, ki je hotel prepeljati čez mejo 4 konje, v času ko je bil mrz najhujši. Revežu je zmrznil obraz. Tudi volkove je mrz priznal bližje človeškimi bivaščim. Burja je v St. Petru odkrila več hiš.

Predavanje seljalcima

Pazin — Po celjelo Pazinških održavaju se sastane fašističkog funkcionera sa seljalcima. Prošle nedelje održani su tako sastanci sa seljalcima u Gologoric i Pazinškim Novakima. Predavali su profesori pazinske gimnazije o momentanoj političkoj situaciji u svijetu i o ulo-

zi Italije u ovim vremenima, komentirajući saopćenje Velikog fašističkog vijeća. Predprošle nedelje bili su održani sastanci u Draguču, Grimaldi i Cerovlju. Tom prilikom porazdijeljeno je u propagandne svrhe mnogo ilustriranih listova i velik broj primjeraka Popola d'Italia

AUTO SE SURVAO U PROVALIJU

Cres — U nedjelju popodne dogodila se u buzdini sela Dragozeta velika automobilska ne reća. Auto, kojim je upravljao njegov vlasnik Dominik Vidin, vraćajući se iz Cresa u Dragozeta survao se na jednom zaokretu u provaliju oko 100 metara duboku. U autu se je vozilo nekoliko osoba koje su se vraćale iz Cresa u Dragozeta. Seljak Ivan Oni, 56 godina star poznaju je, Dominik Vidini i Dominik Antonini (valdja Antončić) teže su ranjeni.

Pao s masline i umro

Badera — Šesnaestogodišnji Petar Banko iz jednog baderljanskog sela pao se na maslinu, da otpili neke grane, ali se je grana pod njim skršila i on je pao tako nesretno, da je dobio više teških ozljeda. Odvezen je hitno u ambulantu u Rovinj, ali je uskoro preminuo a da nije pravo ni došao k svijesti. Kako vidimo u posljednje je vrijeme mnogo njih nastradalo na maslinama. Jedni berući masline, drugi čistili ih. Maslina ima naime veoma krhke grane, koje se lako lome, pa je veoma opasno penjati se na njih.

Nastradalo strojar

Plomin — Prije nekoliko dana smrtno je nastradalo 19-godišnji strojar na rudničkoj željeznici Ernest Barak iz Kršana. Toga su jutra krenule iz Strmece jedna za drugom dvije lokomotive na naftu, u razmaku od 10 minuta. Prvo je upravljao neki Verna, a drugom. Kojom je krenula 10 minuta kasnije, spomenuti Barak. Pred plominskim tunelom blo je na straži Mester Bažan. Prva lokomotiva je na čani znač smanjila brzinu, ali druga, kojom je upravljao Barak, nije stala nego je provalila i udarila svoim snagom u prvu. Kad su došli pregledati ozljede tog sukoba, ustanovili su, da je druga lokomotiva bila bez strojar. Idući prazem našli su nekih 500 metara pred stanicom u ležni krvi siromašnog Baraka. Ustanovljeno je, da se je on valdja malo savioe načinu iz lokomotive, pa je udario glavom u jedan stup uz prugu i ispao. Kako je udarac bio jak to je siromašni Barak vatio na mjestu mrtav.

Listonoša osumnjičen

zbog krađe — riješen

Valtura — Mnogi Valtureci otišu su — truhom za kruhom — čak u Abesiniju na rad. Njihove žene dobivale su isprva redovito od njih novac, koji su oni tamo zaradili. U posljednje vrijeme nedužim te su pošilke stalo stizavati rjeđe. Nekoje njihove žene posumnjale su da im novac što im ga šalju muševi nestaje putem pa su se potužile i osumnjičile su listonoša Antuna Belančić, koji da je njihov novac dirao i zaista ustanovilo se da je nestalo 1129 lira. Puljsku tribunal ga je međutim riješio s motivacijom da mu se to ne može dokazati.

Belančić međutim riješenje sudu, da je oslobodjen zbog pomanjkanja dozara još odnovarilo. Jer je na taj način još uvijek na njemu težala sumnja. Petiču se na Apelaciju koja je izvidi slučaj Belančić sastav i riješiti kao nedužno.

Ovo nije lijepo!

Kršan — Seljak Josip Milanović Franjin iz Gračice koji sada živi u Kršanu, na veoma je lakouman način klevetao neke svoje susjede, koji su živjeli s njime i njegovom ženom u zadržaji. Tužio ih je karabinjerima da su ukrali nekome seljaku u Kršanu par volova vrijednih 3000 lira. Na temelju te optužbe karabinjeri su uapsili Antuna Zavića, Matu Miljana i Franju Bana. Izvidma se ispostavilo, da je optužba potekla iz osvete i da optuženi nije su ništa krivi. Sud je stoga tužitelja ozvano na odgovornost i osudio ga na tri godine tamnice i na plaćanje sudbenih troškova, koju je osudu riječka apeliacija snižila na 2 godine i 7 mjeseci tamnice.

Osnovana je pecara rakijske

Poreč — Pokrajinski agrarni institut Poreču dobio je dozvolu, da podigne veliku destilaciju, koja će iskoristivati velike količine tropa, proizvođači rakijski alkohol. Destilacija će biti gotova do kraja 1940. godine.

(Nadaljevanje s 1. strani)

akcije naperjene proti Sovjetski Rusiji.

V teji luči je treba gledati na daljni vrtić, ki ga še vedno ima sestanek med Brofom Citanom in grofom Csakyjem v Benetkah, ne samo v Evropi in na Balkanu temveč tudi v ostali Evropi, a od tem zornim kotom je treba gledati na bodoči sestanek znanjnih ministrov držav balkanskega znanjnika, ki bo 2 februarja v Beogradu, kateremu se v evropski politični javnosti pripisuje velika važnost.

Pozornost evropskih političnih krogov bo še ankrat usmerjena na Balkan in na odloke, ki jih bodo napravili v Beogradu.

MANJINSKI PROBLEMI

NAKON OPCIJE U JUŽNOM TIROLU

Njemački optanti imaju tri godine vremena da se usele u Njemačku

Nakon opcije u Južnom Tirolo u čemu su nina javila u posljednjem broju, započela je u Beču radom mješovitih talijansko-njemačkih komisija, koja ima zadatak da prikupe sve potrebne podatke, kako bi se Njemačima, koji će se preseliti u Reich, dala odšteta za njihova nepokretna imanja u Italiji...

ku, izvršit će se do 31. prosinca 1942. Kako javljaju talijanski listovi iz Italije se već preselilo 15.000 Njemačaka, koji su prije opcije imali njemačko državljanstvo, čiji su za sada smješteni u Innsbruck i okolici, a definitivno će se nastaniti u različitim mjestima Tirola i Salzburga.

NIJEMCI U JUGOSLAVIJI

Njemački list o jedinstvu njemačke narodne skupine

»Neue Leipziger Zeitung« prošle godine objavila je obilježeno priložak o Njemačima u jugoslovenskoj Evropi, pa među njim veli i ovo: »U prošloj godini u Jugoslaviji je obnovljeno jedinstvo njemačke narodne skupine, i bile su otklanjane sve zapreke, koje su prozračile iz rasejkanosti. Okupljanje svih Njemačaka u jedinstvenu nacionalnu organizaciju, približava se svom ostvarenju također u

onim područjima, koja tako dugo nisu pokazivala gotovo nikakve nacionalne svijesti. Očekivati je, da će također nove hrvatske vlasti priznati Njemačima, koji žive na njihovom području, sva njihova prava. Njemačka preparandija, kao i sve ostale njemačke školske ustanove znatno su proširene. Osobito se dobro razvijaju njemačke gospodarske organizacije.

TALIJANI IZ OKOLICE SARAJEVA VRACAJU SE U ITALIJU

Ovih je dana preko Postojne stigla u Trst jedna grupa od 80 talijanskih obitelji iz Jugoslavije. Ovi Talijani se selo u Rim i nastanit će se u Pomeziji, novom naselju u Poutinskoj ravlini. Ukupno u ovom transportu ima 345 talijanskih iseljenika iz Jugoslavije koji su bili nastanjeni u selu Mahaljani kod Sarajeva. U ovom selu su još prije 30 godina austrijske vlasti naselile nekoliko talijanskih obitelji iz pokrajine Tridenta koji su ubrzo stvorili taku talijansku koloniju, koja se sada seli u Italiju. Seoba ih talijanskih obitelji izvršena je u okviru akcije, koju je nedavno poduzeo talijanska vlada u svrhu da se što veći broj talijanskih emigranata vrati iz inozemstva u domovinu i da im se osigura rad i podnošljiv život. Nakon ove prve grupe Talijana vratit će se ovih dana u Italiju još jedna gru-

pa, ne manje brojna. Talijana iz Jugoslavije.

SEOBA NJEMAČKA IZ RUSIJE

Kako berlinski dopisnik »Neue Zürcher Zeitung« javlja, preseljenje njemačkih manjina iz Volinje i istočne Galicije u njemački generalni gubernement Poljske, provodi se u tempu koji upravo izgleda kao bijeg iz Sovjetske Rusije. Na 20. prosinca saopćeni su njemačkom pučanstvu uvjeti za preseljenje, a u roku od tri tjedna prešlo je granicu 68.143 Nijemaca, koji su morali ostaviti svoj imetak u Rusiji. Rusi su odgovorili da svaki iseljenik može povesti samo par kornja, nešto skoke, i naplošne i trebnije pokretne. Kada se urne u obzir da se ova seoba vrši uz strahun studen od 0 do 40 gradni ispod nultice, onda to svakako pretstavlja ogromne napore.

USTANOVA ZA POLJEDELJSKI PREPOROD TREN BENEČIJ (ENTE DI RINASCITA AGRARIA PER LE TRE VENEZIE) NJEGOVE NOVE NALOGE

V gospodarskem životu našega naroda u Južnoj Krajinu igra se za prvih po vojnih leti jako važnu ulogu Ustanova za poljedeljski preporod tren Benecij (Ente per la rinascita agraria per le Tre Venezie). Ta ustanova ki je s kr odobrom z dne 8. septembra 1921 zadobila značaj pravnoga bitia, je imela prvotno svrhu da pripremi mora do gospodarske obnove tren Benecij, to je tiših običajnih pokrajina, ki se radi svoje narobi trpele. U rešenju pa je ista nova imela tudi druge cilje: Poleg delovanja u skladu z njenim namalom je uurediti po sredovlati pri nakupu in prodaji zemljišča in nepremičnin sploh nadzorovala posebene spremembe te vrste in zlasti v zvezi del celotne, pospeševala italijansko kolonizacijo na področju omenjenih treh pokrajin.

- 1. da pretrgema izvedbo melioracijskih del, preobrazbo in preuredbo zemljiškega posestništva, nastopajod pri tem bodisi kot kupece, najemniki ali zakupniki, bodisi kot delegati vladne oblasti, zadrug in drugih pravnih bitij;
2. da nakupuje mestna zemljišča ne glede na njihov namen;
3. da prevzema ali oddaja industrijska in trgavska podjetja, vstevsi gostinsko obrate;
4. da daje pobude za kakršnokoli delovanje na polju socialne pomoči ter da ga pospešuje. (Isto velja tudi glede ustanov vzgojnega in kulturnega značaja);
5. da s pri-linkom nacionalna vlade in sporazumno s finančnim ministrom daje pobude za ustanovitve družb, zadrug, zavodov, udruženj, t. d., ali da si pridobi soudeležbo pri teh.

V uradnem listu kraljevine Italije je bil dne 12. decembra preteklega leta objavljen zakon glason katerega se delovanje omenjene ustanove ponesotne in razširi. Ustanova sama je dobila novo ime. Od sedaj se bo imenovala »Nacionalna ustanova za Tri Benecije« (Ente nazionale per le Tre Venezie) in bo v smislu tozadnega odloka razširila svoje delovanje na vsa področja gospodarskega, socialnega in vzgojnega značaja. Svoje delovanje bo razvijala vzporedno z lokalnimi ustanovami, katerih delovanje bo po potrebi in v skladu s smernicami preteklih benecijskih pokrajin izpopolnjevala. Svaj sedaj ima v Rimu pri predelavni ministereke sveta in mora ustanoviti uradne ekspoziture na vsa svoja delovna področja, v katero spada tudi Zadrška pokrajina.

Ustanova ima pravico zahtevati, da preide v njeno last tiste nepremičnine, ki bi jih utegnili uporabiti v smislu njenih ciljev. Ustanova sponori te zahteve lastniku nepremičnine, ki je kot tak razviden iz zemljiških knjig, dalje vsem osebam, ki imajo glason, v katerih pravico do dotične nepremičnine, in končno finančni intendantni radi očitavanja erarnih interesov. V primerih, kjer gre za osebe, ki ni malo znana bivališča z kraljevine Italije, se tozadnega zahteva sponori podetatu obine ali občin, kjer se nabajajo dotične nepremičnine. In se izvleček dotičnega spisa objavi v pokrajinskem dnevniku pravnih spisov. V vsakem slučaju, čim se tozadnega objava razglasi izvleček zahtev objavi v uradnem listu kraljevine Italije in se te

kom 10 dni po objavi za dobo 15 dni razglasi na oglasni deski občina, v kateri so nepremičnine nabajajo.

Tekom 15 dni po objavi v uradnem listu smo vsakdo, ki ima pravico do dotične nepremičnine, to javiti ustanovi in prijaviti svoje ugovore, tudi glede odškodnine. Po poteku tega roka objavi ustanova z stvarni predsedništvu ministereke sveta, katero pu razširjena poselnega razodloka, glede obstoja pogojev, predvidenih za zahtevo o pristavitvi nepremičnin, ter glede eventualnih ugovorov odloči o prenosu lastništva, ki se odredi s kraljevim odlokom na predlog nacionalne vlade in — ako gre za javno nepremičnino — sporazumno z ministrom, ki mu je poverjena, ali ki izvaja nadzorstvo nad javno ustanovo — lastnica dotične nepremičnine. Z istim kraljevim odlokom se odredi izplačilo tozadnega odškodnino prizadetim, ako se stranki nista že prej dogovorili glede njenege zneska; v nasprotnem slučaju se odredi, tudi glede odškodnino, vložil kot depozit pri zavodu Cassa depositi e prestiti ki jo bo po definitivni likvidaciji in po ukinitvi vinkulacije izplačal prizadetim. Tozadeno depozit mora biti izvršen tekem 30 dni od dneva, ko je bil sponoren odlok ki se izda v roku 120 dni po predložitvi zahtev in se objavi v uradnem listu. Ako bi tozadeno odlok ne bil izdan v navedenem roku, ostanje vsa preliminarja dejstva brez veljave, vendar pa to ne opravičuje nikakih odškodninskih zahtevkov za neposredno ali posredno škodo, ali za povračilo stroškov.

O kraljevem odloku, s katerim se proglasi prenos lastništva pravilno, objavi ustanova vse osebe, ki imajo kako pravico do zadavane nepremičnine. Odlok, ki mora biti objavljen v gori navedeni obliki, je definitivnega značaja in ima izvršilno moč.

Ako bi se stranki ne mogli sporazumno glede odškodnine v zvezi s prenosom lastništva, bo višino odškodnino določilo razsodišče na podlagi rednega čistege donosa dotične nepremičnine, kapitaliziranega po retni obrestni meri. Profli tozadnemu sklepu ni ugovora.

Ustanova javi v roku 30 dni po razglasi odloka o prenosu lastnine razsodišču se zvanu tiših nepremičnin, glede katerih ni prišlo do sporazuma o odškodnini.

Najemniško in druge pogodbe, ki dajejo pravico do delnega ali celotnega užika nepremičnine, ki je določena, da preide v last ustanove, se smatrajo kot razjavljene z dnem, ko se objavi odlok o tozadeno lastninski spremembi, ne da bi pogodboniki radi tega imeli pravico do kakršnokoli odškodnine. Ako gre za zemljišča, so pogodi bo smatralo za razveljavljene ob koncu tekočega kolonskega leta. Čo pa poljedelsko leto zapade v polletju po dnevu, ko je bil objavljen odlok, se pogodba razveljavi ob koncu naslednjega poljedelskega leta. Vendar pa sme ustanova tudi pred razveljavitvijo teje pogodbe zasesti nepremičnino in upo rabljati v svoj prtil material in naprave, ki se na njej nabajajo, a mora v takšnem slučaju odšteti najemniku ali drugemu lastniku, ki je ustanova, se smatrajo kot razjavljene z dnem, ko se objavi odlok o tozadeno sporazumeli, določi razsodišče.

Razsodišče, ki so mu poverjeni zori označiti posli v zvezi s posrednimi spremembami pri prid ustanove, ima svojo sedež pri predsedništvu ministereke sveta. Predsedstvo mu predsednik oddelka kazenskega sodišča, ki za imenuje prvi predsednik. Ivo rito ga po en državnih svetnik, generalni ravnatelj ministereke za notranje zadeve, za poljedelstvo in šume ter ministereke za korporacije, kateri imajo funkcijo predsednikov pri civilni upravi, odnosno pri poljedeljski proizvodnji in pri profesionalnih udrugiženjih; tvorci za končno se en konzul lašistične mislece za gozdarstvo. Člane razsodišča imenuje ministriški predsednik s posebnim odlokom. Njihova funkcija traja dve leti, ta določa pa imajo tri člane. Ustanova vodi vladni komisar, ki ima v upravnih poslih popolno polnomočje. Kot po pomočniki so mu dodeljeni štirje višji državni uradniki, imenovani od notranjege in finančnega ministereke, odnosno ministereke za ljudsko omiko. Le-ti tvorijo skupno z enim članom direktorata lašistične stranke ki za imenuje tajnik lašistične stranke, po svetovlatni odbor. Vladnega komisarija in člane posvetovalnega odbora imenuje načelnik vlade z odlokom. Njihova funkcija traja štiri leta, po preteku te dobe pa se lahko znovotič potrdi. Posvetovalnem odboru poverja generalni ravnatelj ustanovo kot taj-

nik. On tudi nadomešča vladnega komisarija, kadar je ta odsoten. Vladni komisar se mora ozirati na mnenje posvetovalnega odbora v vseh važnejših zadevah, ki se tičejo uprave ustanove in njenege delovanja. Ustanova je pod nadzorom vladnega komisarija, ki lahko kadarkoli odredi upravno inspekcijo in uradno izvršbo činov, ki so postali obvezni po pravnih določbah, ako bi se vladni komisar izvršbo protivil, ali pa jih zahtevali. Ministriški predsednik ima dalje pravico, da po zahtevu državnega sveta razveljavi sklepe, ki bi predstavljali kršitev zakonov ali pravilnika, ter sme odstaviti vladnega komisarija in člane posvetovalnega odbora, ako bi zagržili navedene kršitve, ali če bi razvijali delovanje na usproftju s smernicami, ki jih je določil vladni glede delovanja ustanove.

Ustanova bo imela za svoje svrhe in za svoje poslovanje naslednje vire dohodkov:

- a) premoženjska aktiva, ki jih izkazuje časni, ko stopi v veljavo zakon o njeni poslovi. Od teh aktiv se odbijajo zneski, ki jih bo določilo finančno ministereke in ki bodo vrnjeni zavodom, ki se prispevali k ustanovitvi društvene glavnice;
b) sklade, izviraajo iz finančnih transakcij, ki bodo izvedene v zvezi s provzome nepremičnin na račun in v interesu države potom zavoda Istituto mobiliare italiana in Zadrugu za podpore na industrijske vrednote (Consorzio per sovvenzioni su valori industriali), ki bosta vodila v ta namer poseben račun pod nadzorstvom generalnega ravnateljstva državne blagajne, v skladu z naknadnimi konvencijami, ki jih bo finančno ministereke lahko sklenilo in kateri se pooblašča, da po zahtevu državnega bilanca potrebne sprejme ukrepe, tudi v kolikor se to tiče izravnavanja finančni razlik pri ovcu tužnih inozemskih plačilih za prevela po sestavi;
c) sklad, ki bo po potrebi otvorjen v državnem proračunu, kot državni prispevek za kritje poslovnih stroškov ustanove;
d) sklade, izviraajo iz zapuščin, volil in podpor javnih ustanov in zasobnikov. Lastni dohodki ustanove so profti davka na premožno imovino, isloško je ustanova pristojna vseh občinskih davčnin, dalje vseh pristojbin in taksa v zvezi z dokumenti kakteroli vrste, ki so potrebni pri izvajanju operacij, označenih v tem odloku. Izvoto se bode nagradle, pripadajoče avtoritativni hipotek. Notarjem pri za vsa listina, ki jih ista nova potrdjuje pri teh operacijah, potlovtično honorar.

Poselni pravilniki, ki so že pripravljeno bodo ureljavali podrobnošče delo Ustanove. Medtem pa je Ustanova, kakor smo v zadnji listric omenili, že začela s svojim delom pri prenosu nepremičnin v Južnem Tirolo v zvezi z izseljevanjem Nemcev.

RASPRAVE

O NOVOM HRVATSKOM GRBU

Ustrojstvo nove Banovine Hrvatske u čiji su sklop ušle skoro sve hrvatske zemlje, nametnuto se pitanje izrade novog grba, u kom bi došli do izražaja svi grbovi hrvatskih zemalja. U božićnom broju »Jutarnjeg List« iznio je uvaženi stručnjak g. prof. Gjuro Szabo prijedlog, da se novi hrvatski grb sastavi iz grbova svih historijskih hrvatskih zemalja, pa prema tome i grb Istre, čiju je silku također donio. On kaže:

U srednjem je vijeku bila zapadna Istra dio hrvatskoga kraljevstva, a hrvatski se živalj rasprostranio po zapadnom dijelu njemznom. Iza godine 1374. postala je Istra markgrofovijom austrijske vladajuće kuće. Napoleon je pripojio Istru kraljevini Nijirji, a godine 1815. opet Istra pripadne Austriji. U sukama Austrije je ostala Istra sve do 1918. god. Istra ima svoj tradicielni teritorijalni grb, i to u modrom štitu na desnoj okretutu zlatnu koku, sa crvenim togovima i papcima. Sličan motiv nalazimo na pečatima austrijskih vladara i u državnom grbu Austrije. Grb se Istre, ustalom, glavna uzimao u grb odnosno u pečat austrijskih vladara.

U Hrvatskom Dnevniku replicira na taj članak poznati heraldički stručnjak g. Dujiš, koji također zastupa mišljenje, da se u grb Banovine Hrvatske umetne i grb Istre, ali samo kao ukras oko grba, a ne u samo polje grba.

Kad san nejde već za rapalskim dekantom prišle slobono doma, nisan mogal h barbe Jakovu, as je već bila Podgradan žica. Čudo! puti kad san doma gledan tamo kuntra Labinu i mislin na barbu Jakova. Kadagod onako zabviši pogledan Pod Naručaru, da ču morda kako nekad zagledat mull, ke z Istri na stupu v Rečinu nesu sukno. Ma mull već ni... Ne prihajaju već Istrani z domaćen suknon Stazija v Rečinskij Rebre, po koj su mull hodili da uminu jedan okljuk, ale zavitak, zaraščena j' z ostrugun. Umrl je i Stipe Zupanov. Stupični na mire stoje. Po njih se j' prijel on lepi zeleni mah.

Bog zna, je pak barba Jakov još živ? Je njegov sin Jože doma, ali je ne da? Bog Julijca na njegovom ognjišće? Mlado lete je, deca po sele kod nekada po kućah, deca, dobrih ruku pobijaru i govore: Ma i zdravlju mu... Ja san se pak zmislio zadnje moje dobre ruke, a bilo j' to lepo črijeno jakubo, ko mi j' dal Istran, barba Jakov z Labinščini... Ivo Jardiš

PODLISTAK Moja zadnja „Dobra ruka“ (Svršetak)

Nisan znal ča na to reć ni pustit. Bil san i ja va neken strahu. Onput san još bil meštar na Kantrici pul Reke. Kao liko san znal i malko davat san barbe Jakovu koraj, a bilo mi j' i jako drago, da on ima tako jaku veru... Zmisliš san se kako j' Mažurantčev pop rekao: »Vjeruj, vjeruj, spasiš te de vjera. To j' Barba Jakov govoril pod oneni veleni stenami na vrh Rečinske Rebrli. Do tamo san ga kumpanjil. Kad je finil govorit, kako da se ni j' vilih onput prestrašil... i rekao: Morda me ki čul... A nijedan ni čul, as smo bili sami mej oneni bregi, sami mi dva tri mull i oslić Dole v Rebre kričala j' jena šilubičca, ko da neki plače. Vetar je pnašal šum Rečini. drugo j' bilo se mirno. Sunce j' još malo onako brizelo po vrh planini as je bilo već posema selo na onu škrbu na Učke. — Triba je poč... rekao je barba Ja-

kov. Čuda vreme mi j' stiskal ruku. Dokončali smo bili da ču prit k njemu na Labinščinu. Nadeli smo se da će to bit okoli Vazma. Još mi j' stisnul ruku i rekao je morda sto puti: Bog, Bog, dokle se sopena vidimo. Već je bil ganul po Rebre zdolu, pak je zakričal: Nič san pozabija. Ča češ, Govik je va ovo vrime vas zmislan. — Znel je z bisag jeno lepo debelo jakubo pak je rekao: — Na to ti je po staroj užance, za dobru ruku i dobru sriću. Ako se Bog ne daš ne vidimo već, ostat ćemo vaik ono ča smo... — Su mulla, šu, vrime je da remo, zać će nas noć. Na Vrhe san stal i gledjal san za njim dokle mi se ni j' vida zgubil va jenen oklijuke. Poslušal san, bilo j' čut samo kako mull s pokovkami va kamene tučo. Još je jedanput burica prnesla glas: Šu, mulla, šu, da gremo! — i potla j' se zamukio. Tužno san stal na Vrhe. Namislil san bil, da gren v Lopaču. Tamo smo se, sako malo, va toj republici kako smonput Lopaču zvali, skupil par nas pul rečkega šumara Čeha Spaleka. Ušal je

prit Dr. Juretić, onput je bil rečki kapelan, jelenski kapelan Joso Benac, meštar Grmašec, meštar Tone Čiković i ja... Tamo smo već puti i prespali... Ma ta večer nisan šal v Lopaču, lego san ganul doma, onako se po umjekele, da kega ne trefin... V ruke san nosil »dobru ruku«, ku mi j' dal barba Jakovu, lepu črijenu jakubo. Kad san prišao doma bilo se već dobrano, san mislio, kao onaj sedeli sa susedi i barba Jože v Marjani. Videli su me da san šal z barban Jakovom, pak su bili krijožli znat, ča on poveda, kako j' tamo pul njih po Istroj i ča se tamo čuje... Pokazal san njim jakubo, ko mi j' dal i rekao san da ču poč o Vazme k njemu. Barba Jože j' rekao: Nabisni ti, me j' strah, o Vazme na Labinščinu... Pokojna mama spekla j' jakubo i stavila ga j' va vrh vina. Kad se j' v'č sprazilni znela j' s plunron jakubo, zrela ga j' na landice i dala j' sakemu kušičać, ko da bi sveto pričiešće, Bog mi ne primi za greh... Marča meseca moral san i ja s Kantridri Škrož poneštru va škole skočil san van... Ivo Jardiš

VESTI IZ DOMOVINE

VSAKI DESETI LJUBLJANČAN JE PRIMOREC

Te dni je slovensko časopisje objavilo nekaj statistike o ljubljanskem mestu, ki je tudi za nas zanimiva. Iz tega vidimo, da število ljubljanskega prebivalstva ni hitro raslo, kar bi bilo z ozirom na glavno slovensko mesto in memo nekoliko lepo pričakovati. L. 1918 je Stela Ljubljana 15.353 prebivalcev (brezkrat nam kot Trst). Do l. 1935. je število naraslo na 62.253. Leto nato je sledila inkorporacija okoljskih občin in prebivalstvo je tako naraslo na 85.481. V l. 1938. pa je Ljubljana Stela 86.778 prebivalcev.

Leto 1931 je bilo od celotnega prebivalstva 34,5% prvih ljubljancov, to je v Ljubljani rojeni 93,3% pa z ljubljanske okolice. Vsega je bilo 80% prebivalcev rojenih v dravski banovini. V ljubljani rojenih ljubljancih prebivalcev je bila leta 1931 65,20 ali 11,37% vsega prebivalstva, v Avstriji rojenih 16,97 (2,97%), v Češki Slovaški rojenih 5,14, v Rusiji rojenih 2,86 in v Nemčiji rojenih 2,19.

Iz tega vidimo torej, da je bil l. 1931. več kakor vsak deseti Ljubljčan po rodu z Primorskega.

GLAVNA GODIŠNJA SKUPSTINA DRUŠTVA »ISTRA« U ZAGREBU

Zagreb — U nedjelju, dne 14. o. mj. održana je u Zagrebu u prostorijama Matice hrvatskih obrtnika glavna godišnja skupstina Hrvatskog prosvjetnog i potporne društva ISTRA. Skupstinu je u zastupanju predsjednik Dr. Ante Frič, koji je predložio da se poželjno pozovu brojni dr. Vladko Maček u banu dr. Ivano Subašiću, što je skupstina s odobravanjem prihvatila.

Iza toga je tajnik pročitao opširan tajnički izvještaj o dosadašnjem djelovanju i uspjesima društva, o suradnji s drugim emigrantskim društvima o osnivanju zadruge »Istarska naklada«, o prijedlogu za osnivanje triju saveza sa središnjom u Zagrebu, o gradnji društvenog doma Bana Matka Lacinje itd.

Na koncu je stariji upravni odbor dana razrješena, pa je izabran novi upravni odbor na čelu s dr. Antom Fričem.

Po kroničarskoj dužnosti bilježimo, da je bila predložena još jedna lista koju je predlagao dosadašnji odbornik Josip Brčić. Na čelu te druge liste bio je dosadašnji predsjednik Brumčić, Medutin je većina prisutnih s omladinom u većini prihvatila prvu listu.

† ALOJZIJ URBANČIĆ

Sl. Bistrica, januarja 1940. — Zopet je smrt posegla z neusmiljeno roko v vrste naših starih korenin in utrljala luč življenja močnemu, odločnemu človeku, kot jih naša nova doba več skoraj ne pozna. Tokrat je zapel navček z vrha svete Barbare in žalostno naznanil, da se je za vedno umaknil iz trdega življenskega boja Alojz Urbančić, pesnik in tovarnar na Baču, poznani širom pivske in reške doline in se daleč tja proti Trstu.

Pokojni Urbančić je bil eden tistih osebnosti, za katerih začel vrel, ko o mahneto v večnost. Ko je po obitu prevzel leso trgovina na Baču, se je lotil dela z vso vnemo. Razširil je dotlej škromen obrat, zgradil žago, je kobilješeval in izpopolnjeval s tiso energijo, ki je lastna le ljudem, katerih značaj se je koval na trdem nakovalu kraškega kamna in v pivske burje. Prijazna pivska vas Bač, posrejena ob vnožje Snežniške skupine, z ogromnimi gozdovi v bližini, je bilo okolje, ki ga je znal pokojnik temeljito iskorsititi in kmalu si ni bilo mogoče misliti Bača brez njegovega podjetja, ki je daljal kruha mnogim družinam. Tako je delal pred vsem in po njej, neutrujen in zaverovan v prospeh svojega dela, kateremu je posvetil vso svojo življensko silo.

Zadnjih deset let, že v sivi starosti, ko se človek ponavadi umakne v mirni kotiček, da sam zase prečivi večer življenja, je pokojnik moral prestatl se najhujše boje.

Sledila je ženina smrt, ki ni mogla gledati trpljenja svojega življenskega tovariša. Vse to je šlo drugo za drugim tako naglo, da ni bilo časa niti za odhiti od enega udarca, ko je sledil že drugi. In vse je prenesel mož z visoko dvignjeno glavo brez omojanja. Molčal je in se še nadalje posvetil svojemu delu, dokler ga ni zavrtna bolezen priklenila na posteljo s katere se ni več dvignil. Do konca se je držal česla, ki mu je bilo življensko pravilo: Molči in delaj!

Zares, pokojni je delal polnih 60 let tako in toliko, da se je ob slovesu lahko z zadovoljstvom ozri na opravljeno delo, ki ga bo lahko še dalje opazoval z vrha sv. Barbare nad Kneževom, kamor so ga ob velikem spremstvu znancev položili 5. januarja v nemerni počitku.

Neutrujenemu borcu vreden mir snu in hčerki pa naše iskreno sožalje! — (b)

† U FOND »ISTRE«

Bančić Sime, sreski načelnik, Travnik Mar 12.—; Zidarić Marija, učiteljica, Novi Marof Din 12.—; Najtopljije zahvaljujemo!

KULTURNA KRONIKA

DVA NAŠA MLADA SLIKARA

ANTE MOTIKA I JOSIP CRNOBORI

U kratkom vremenskom razmaku imali smo u Zagrebu dvije značajne manifestacije na umjetničkom području. Dva naša mlada i veoma talentovana slikara izložila su svoja djela, jedan za drugim, nezavisno jedan od drugoga. To su Ante Motika i Josip Crnobori. Prvi izložio još i sada u Ullrichovom salonu u Hlici, a izložba drugoga je pred kratko vrijeme zaključena.

I jedan i drugi, premda mladi, ipak su već vrlo dobro poznati u zagrebačkoj kulturnoj javnosti, obilica su priznati umjetnici. Zbog toga nije na odmet, da se i mi u kratko osvrnemo na njihove izložbe i upozorimo na njih u prilici, kao što je ova sadašnja. Okomost, da su se pojavili nekako istovremeno sa svojim izložbama daje nam povoda, da to učinimo u zajedničkom prikazu.

*
I Motika i Crnobori poznati su i od prije u Zagrebu. Motika je izlagao — ako se ne varamo — pred četiri godine u prostorijama Moderne galerije na Zrinjevcu. Od onda nije ga bilo u Zagrebu, odatle ga dijelom na stotinu kilometara. Motika je namre profesor u Mostaru, a činjenica da se javlja samostalnom izložbom u Zagrebu govori svakako o velikim naporima, što ih je morao izvršiti u želji da se ponovno prikaže sa svojim novim radovima u središtu hrvatskoga kulturnoga života, od kojega želi godinama daleko — ali možda ne više za dugo...

Crnobori je djak zagrebačke umjetničke akademije, koju je s uspjehom završio, ali se nije odučnuo u profesore nego živi stalno u Zagrebu, posvećujući sve svoje vrijeme slikanju. U tom je gotovo mali fenomen. Bili mladi i dobar slikar, priznat u publici i kritici je činodušno kao Crnobori, i moći živjeti samo od kista, rijedak je slučaj. U tom svakako za našu sredinu zavidnom položaju nalazi se danas Crnobori; razlogom i potkomo što je sam sebe na taj način stekao onu rijetku slobodu djelovanja — kakvu mnogi sebi priželjkuju. U tom pogledu čini nam se za naše prilike svakako »normalnijim« slučaj Motike, koji se kao veliki tajemat mora provlačiti provincijom već desetak i više godina, premda bi njegovo mjesto s obzirom na njegove velike sposobnosti i daljnje mogućnosti razvoja svakako bilo u centru hrvatskoga kulturnoga i umjetničkoga života. A Crnoborijev slučaj izvešta nam više kao iznimka koja potvrđuje pravilo, jer je doista iznimno, da jedan mladi umjetnik bude u isto vrijeme i opećito priznat i da se to priznanje očituje ne samo u pohvalama i slavi — od koje je slabo živi — već i u povoljnim mogućnostima i realnim uvjetima za normalan život i daljnji razvoj.

Ko krivo bi bilo, kad bi se pomislilo da je Crnobori takvu zavidnu položaju stekao slučajem ili naklonošću drugih. Obratno je istina, jer je Crnobori u prvom redu neosporno lijev slikarski talent, a drugo: on se sav intenzivno posvetio slikarskom radu, iskreno, oduševljeno, ustrajno.

*
I Crnobori i Motika su rođeni u južnoj Istri, na Puljštini. Interesantno je istaknuti tu činjenicu. Dugo je u Istri najveći broj kulturnih i političkih radnika davala istovršna Istra, Liburnija sa Kastavštinom i otoc' Krk. Iz istočnih istarskih strana potekao je niz književnika i ostalih kulturnih radnika. Drugi dijelovi Istre, zapravo cijela Istra s druge strane Učke, bila je nekako siromašna u tom pogledu. Dugo, nekoliko je decenija tako bilo. Sve do nedavno. U posljednje vrijeme vidimo da se i srednja i južna Istra afirmira preko svojih predstavnika na različitim područjima duhovnoga stvaranja: Tri njena najistaknutija predstavnika na tom području su pjesnik i urednik Mate Balota i dva naša slikara: Crnobori i Motika. Sva trojica toliko jakli, da na njih možemo uz još neke druge s ponosom pokazati kad se govori o duhovnom doprinosu Istre zajedničkom hrvatskom kulturnom stvaranju.

Motika se rodio u Pull, godine 1902. Otac mu je iz Pazina, a mati Primorka, iz Skrljeva. Još u najranijoj mladosti pokazivao je mnogo smisla za slikarstvo. Gimnaziju je polazio u Pazinu, a prvu je poduku u crtanju dobio od profesora Santela, poznatoga slovenskoga slikara. Kasnije se s njime susreće na Sušaku, gdje i maturira.

U Pazinskoj gimnaziji mora da je frapirao svoje kolege a i mlade svoje drugove, jer nam je poznato, koliko su pazinski djaci, koji su kasnije polazili gimnaziju u Karlovcu, govorili o njemu kao velikom slikarskom talentu, kao pravom »wunderkindu«. O njemu i o Cerovcu, koji je svoje umjetničke sklonosti pokazivao i na likovnom i na glazbenom području (violina). Gdje je sada taj Cerovac, i kako je vrijeme utjecalo na njegov daljnji razvitak?

Nakon srednjoškolskih nauka Motika odlazi u Zareb i isprva se bavi jednako slikarstvom kao i kiparstvom. No kasni-

je se odlučuje samo za slikarstvo. Kao svršeni djak umjetničke akademije dobiva mjesto srednjoškolskoga nastavnika u Mostaru. Tečajem svoje profesorske karijere odlazi jedino vrijeme u Pariz, i to nakon svoje izložbe u Parizu i vršenosti i simpatijama prema Parizu bio je za njega od velikoga značenja, kao što je u ostalom svaki kontakt, napose s takvim umjetničkim centrom kao što je glavni grad Francuske, za pravoga umjetnika od velike koristi.

*
To je u Motikin »curriculum vitae«.

Tri važne etape značajne su na tom putu: Istra, u kojoj je proveo prvu mladost, s njenim bijelim kraskim pejzažem, Mostar u kojem već godinama djeluje kao profesor sa svojim sliknim kraskim krajbrazom i umjetnički dodir s onima, koji su brusili njegov talent u zrelijim godinama, u Zagrebu i Parizu. Tu su tri momenta vidljiva i u njegovom djelu, na njegovim slikama. Svi njegovi radovi, što ih je izložio u Ullrichovom salonu (a tih je oko sedesetaka) — sva njegova ulja, akvareli, gvaševi i crteži — nose na sebi pečat toga životnoga puta, bilo u izradbi, bilo u načinu tretiranja, bilo u izabiranju motiva.

A nad tim svim dominira dakako jak bljieg njegova individualnoga stvaralačkoga talenta, njegove fine, suptilne duše. U tom je pogledu Motika sasvim originalna pojava u našem slikarskom životu, sam svoj. Umjetnik, koji radi isključivo po diktatu svog vlastitog unutrašnjega doživljavanja i svoga osjećajnoga gledanja. Tu je on došljedan jednako da li radi kakovu slobodnu kompoziciju, da li slika interieur ili prikaže svijetle hercegovačke ili primorske krajbraze — u jednom ili drugom slučaju on jednako komponira. Stoga su njegove slike u najvećem dijelu vizije, produkt njegova sasvim posebnoga gledanja i doživljavanja. Njegova inspiracija leži uvijek u njemu samomu, a vanjski predmet je tek izravan povod da na njemu oblikuje, ostvari svoje unutrašnje emocije. Zato se za njega može reći onako, kako je rekao pokojni Dražanić, da nije lako naći umjetnika, koji toliko od svoga ličnoga života daje u svojim slikama koliko Motika.

*
Josip Crnobori je rodom iz Banjola, nedaleko Pule, rođen je pred trideset i dvije (ili tri) godine. Studira je najprije u Karlovcu, ali je interesantnija se njegov slikarski talent ni u srednjoj školi gotovo nikako primijećivao. Barem ne u tulkoi mjeri, da bi se to bilo opećito zapazilo među njegovim drugovima. Sjećam se, da se pred petnaestak godina bio »okušao« u maloj crkvi u svom rodnom mjestu, ali ni iz daleka takvim uspjehom, koji bi bio dao naslućivati ovako impozantan kasniji razvoj.

PRAVICA DO ŽIVLJENJA

Spisal France Bevč — Izdala Mohorjeva držba v Celju - 92 zvezek Slov. Večernic. Strani 167

Druga za nas še važnejša knjiga je Bevčova zgodovinska povest, Pravica do življenja, iz življenja naših Tolmincev. Knjiga pomeni novo pridobitev na našem polju saj opisuje borbo našega človeka za zemljo. Življenje, pravico in svobodo. Je to povest velike pisateljve ljubezni do ožje domovine od Tolmina preko baške grane do Bukoveca pod Kočjo v kraljevstvu očeta Porezna. Zgodovinska povest je to iz l. 1623. ko so bili v našem kotu neomejeni gospodjarji tolimski gospodje, tečaj donberski grofje. Ki so neusmiljeno zatirali naše knute in batarje in bozatelj na račun njihove kože. Pisatelju smo hvaležni, da je odkril svoj kočček našega življenja, naše trde preteklosti, tam blizu sedanje državne meje. Za Pregliem in njegovimi Tolminci je sedaj na vrsti Bevč, od katerega z veseljem še mnogo pričaukujemo iz njegove in naše ožje domovine.

Kdor ho vzel knjigo v roke je ne bo odložil dokler je ne bo prečital. V duhu bo romal od Tolmice čez Ljubini v baško grano v Tolmino in Kuzco, po bregovih do Bukoveca in naprej po strnini bregovih v območju Porezna do Poljanske doline. Brez nenotrebnega in dolgovceznega opisovanja se vrstijo dogodki drug za drugim in drže čitateljevo pozornost v napetosti. Vsi verjetni in mogoči so dogodki in opisani tako kot zna pisati le Bevč naš največji sodobni pripovednik. Vse teče gladko, jezik, opisovanje in dogodki. Glavni junaki, krepke tolimske korenine sama ljubezen do domačje zemlje in doma lila je. Ljubezen do pravice in svobode, lili družji. Jernej Mavrič, glavni junak, Gašpar Jernej, Tomaž Krakul in vikar Valent. Na drugi strani na ljudski tirani grof donberski, njegov tolimski oskrbnik Formentini, skrahirani plemič Coloredo in peresni maza von Stieglitz pri vladi v Gradcu Med obema frontama pa gibljiva muzička, ki odpove v odločilnem trenutku, pusti voditelje na cedilu in je pripravljena celo na izdajstvo. Prednjači gostilničar Golia. Pozabit ni smemo tudi nastopajočih žensk.

Crnobori je pred nekoliko godina završio zagrebačku umjetničku akademiju, a prvu je izložbu priredio pred dvije godine, također u Ullrichovom salonu. Bio je to veliki riziko. Osjetilo je to najbolje sam Crnobori, koji je mnogo neizvršenosti i simpatijama treme gledao ne samo u svojim daljnju slikarstvu budućnost, već i u onu najbližu, kako će snositi troškove oko priredbe izložbe. Bio je potpuno nepoznat zagrebačkoj javnosti kao i umjetničkoj kritici, a jedino što je imao bilo je laskava svjedočenja njegova profesora, slikara Marina Taggale.

No bojazni se nisu ispunile. Obratno, ispunile su se Crnoborijeve možda najveće nadae: publika je dolazila na izložbu u velikom broju, kritika je bila za mladoga slikara upravo sjajna, a što je još važnije strah tko će platiti troškove izložbe sasvim je bio suvišan, jer se našlo i dosta kupaca...

Od onda je Crnobori izložio dvaput. Prvi put zajedno s velikim brojem hrvatskih likovnih umjetnika na izložbi pola vijeka hrvatske umjetnosti, a drugi put polovicom prošloga mjeseca.

U novom umjetničkom paviljonu na Trgu kralja Aleksandra izložio je bio tridesetale uljanih slika, portreta i pejsaža. Portret je najmilije podrage njegova rada, ali jednako kao i lakošom i jedinaim uspjehom slika i krajbraze iz Hrvatskoga primorja i zagrebačke okolice.

I na ovoj izložbi ponovilo se ono isto, što i na prvoj samostalnoj izložbi: publika ju je posjetila gotovo u rekordnom broju — unatoč velikoj cini i ulaznici od nekoliko dinara — sud javnosti je isto tako povoljan, a umjetnik je već prvih dana prodao nekoliko slika, a taj se broj kasnije i povećao tako da na moralno priznanje nije izostalo ni materijalno, što za slikara, koji se sav posvetio svom zvanju, nije dakako manje važno....

*
Motikina je izložba otvorena do konca ovoga mjeseca. Ulaćine nema nikakve. Publika dolazi u velikom broju, osobito na večer (izložba je otvorena do 7 sati) kad ljudima nakon posla ostaje malo više slobodnoga vremena, a neki su stvarni i prodane...

I naši ljudi, koji imaju prilike koje si potražuju izložbe, ne se pobijaju; Motikin životni interieur, njegovi crteži, njegovi krajbrazi, svijetli prozračni, njegovi parkovi i aljeje koje se na ono malo platna ili kartona oduluju gotovo beskonačno daleko, i koje s onoliko malo boja virtuosno norednami znade prikazati samo Motika — zaslužuje da se v. c. i da budu ured u domu i znak dobroga ukusa onoga, koji može sebi nabaviti koju sliku.

Nisu, vjerujte, skupe... (—o—)

I rednik: FRANK BEDIČ — Odgovorni urednik: IVAN ŠTARl, Zvonimirova ul. 48. III kat. — Vlasnik i izdavač: Konzorje »Istra«, Masarykova ul. br. 28a. II. Broj telefona 67-80. »Istra« izlazi svakog tjedna u petak. — Broj čekovnog računa 36 789. — Pretplata za cijelu godinu 48 d., za pola godine 24 d. za iznemožnost dvostruko, za Ameriku 2 dolara na godinu. — Oglasi se računaju po cjeniku. — I-tisk: Jugoslovenska štampa d. d., Zagreb, Masarykova ul. br. 28a. — Za tiskaru odgovara: Rudolf Poljanov, Zagreb, Hlica br. 131. Kupovisti se ne vraćaju